

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญของปัญหา

การที่ประเทศจะมีระดับการพัฒนาทางเศรษฐกิจที่เจริญเติบโตได้นั้น ปัจจัยสำคัญก็คือการมีเงินทุนที่เพียงพอกับการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง แต่ประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทยด้วยยังคงประสบกับปัญหาการขาดแคลนเงินทุน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่เศรษฐกิจเติบโตอย่างรวดเร็วก็ย่อมต้องการเงินทุนมากขึ้น ถึงแม้ว่าระดับการออมของประเทศอยู่ในระดับสูงก็ตาม แต่ก็ยังไม่เพียงพอกับความต้องการที่เพิ่มขึ้นอย่างมาก ซึ่งก่อให้เกิดช่องว่างระหว่างการออมกับการลงทุน (Saving - Investment Gap) ดังแสดงในตารางที่ 1.1

เพื่อที่จะทำให้ปัญหาการขาดแคลนเงินออมในประเทศหมดไปจะต้องหาทางขจัดช่องว่างดังกล่าว ซึ่งเป็นวิธีการที่กระทำกันในกลุ่มประเทศกำลังพัฒนารวมทั้งประเทศไทยก็คือ การส่งเสริมให้มีการลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ นับว่าการลงทุนเป็นปัจจัยสำคัญที่กระตุ้นให้เกิดการพัฒนาทางเศรษฐกิจ¹ เนื่องจากการลงทุนทางตรงจากต่างประเทศนี้จะส่งผลกระทบต่อเศรษฐกิจในด้านต่างๆ เช่น รายได้ประชาชาติ การจ้างงาน การถ่ายทอดเทคโนโลยี การจัดสรรทรัพยากร และดุลการชำระเงิน เป็นต้น

มีเหตุผลในเรื่องของการไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศ ว่าทุนต่างประเทศเข้ามาเพิ่มทุนการออม และการสะสมทุน เนื่องจากเงินทุนจากต่างประเทศมีส่วนทำให้รายได้ประชาชาติเพิ่มขึ้นส่งผลให้การออมรวมเพิ่มขึ้นตามไปด้วย จะเห็นว่าความเชื่อนี้ให้ความสัมพันธ์ระหว่างการออมและเงินจากต่างประเทศในทางบวก อย่างไรก็ตามได้มีข้อโต้แย้งเกี่ยวกับการไหลเข้าของเงินทุนจากต่างประเทศว่า เป็นสิ่งที่บั่นทอนระดับการออม ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชนของประเทศ² เนื่องจากการนำเงินทุนเข้ามาจากต่างประเทศทำให้มีการออม

¹ Reuber, Grant L., *Private Foreign In Development* (Oxford : Clarendon Press, 1973), pp.136-138.

² ศิวณ ไม้ศิริมณี, ผลกระทบของเงินทุนต่างประเทศต่อการออมและการเติบโตทางเศรษฐกิจของไทย. (วิทยานิพนธ์ ปริญญาโทมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2525), หน้า 2.

น้อยลงและสามารถกู้จากต่างประเทศได้ค่อนข้างง่าย ผู้ร่วมทุนชาวต่างชาติสามารถนำเงินทุนเข้ามาทดแทนได้ง่าย (ในกรณีที่เป็นการลงทุนร่วม) นอกจากนั้นการลงทุนที่เป็นของชาวต่างชาติส่วนนี้อาจทำให้การประกอบการของผู้ผลิตท้องถิ่นลดลง หรืออาจต้องเลิกทำการผลิตไปเลยก็ได้ และที่สำคัญคือ พบว่าบริษัทข้ามชาติเหล่านั้นต่างมีวิธีการในการส่งกำไร เงินปันผล ค่าเทคโนโลยีและการตั้งราคาโอนในระดับที่สูง ดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างเงินทุนจากต่างประเทศกับการออมจึงเป็นไปได้ในทางตรงกันข้าม

ประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนาที่ใช้วิธีการชดเชย หรือการจูน (Finance) ช่องว่างดังกล่าวนี้ด้วยเช่นกัน จากตารางที่ 1.2 จะเห็นว่าในระยะเริ่มแรกในปี 2504 มีปริมาณเงินลงทุนทางตรงจากต่างประเทศน้อยมาก มีมูลค่าเพียง 406.7 ล้านบาทต่อปีเท่านั้น ต่อมารัฐบาลได้เริ่มให้ความสำคัญกับนโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยได้เน้นการลงทุนในอุตสาหกรรมเพื่อส่งเสริมการส่งออก ความต้องการเงินทุนย่อมเพิ่มมากขึ้นจึงทำให้เงินลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศเพิ่มขึ้นโดยตลอด โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะหลังนี้ พบว่ามีเงินลงทุนสุทธิจากต่างประเทศสูงมากขึ้นเรื่อยๆ หากพิจารณาให้ถี่กลงไปอีกจะพบว่าการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศนั้นจะเป็นการลงทุนในภาคอุตสาหกรรมเป็นส่วนใหญ่ แสดงให้เห็นว่าภาคอุตสาหกรรม เป็นภาคที่มีบทบาทในการดึงดูดเงินทุนจากต่างประเทศ โดยเฉพาะอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ซึ่งเป็นอุตสาหกรรม ที่นักลงทุนต่างชาติให้ความสนใจเข้ามาลงทุนมากที่สุด โดยนับตั้งแต่ปี 2531 เป็นต้นมา เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศส่วนใหญ่เป็นการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์³

เนื่องจากอุตสาหกรรมนี้จำเป็นต้องใช้เงินลงทุนและเทคโนโลยีค่อนข้างสูง และประเทศไทยซึ่งเป็นประเทศกำลังพัฒนายังคงมีความขาดแคลนปัจจัยด้านเงินทุน เพื่อซื้อวัตถุดิบ เครื่องจักรและเทคโนโลยีการผลิตที่ทันสมัย โดยเฉพาะวัตถุดิบส่วนใหญ่ของมูลค่าวัตถุดิบทั้งหมดประเทศไทยไม่สามารถผลิตเองได้จำเป็นต้องนำเข้าจากต่างประเทศ โดยผู้ผลิตได้รับการยกเว้นภาษีอากรนำเข้าวัตถุดิบอีกด้วย และมูลค่าการส่งออกก็ไม่ใช่มูลค่าที่แท้จริง ทำให้มูลค่าที่แท้จริงที่ประเทศไทยได้รับมีเพียงเล็กน้อย เนื่องจากผู้ผลิตทุกรายมีสภาพเป็นสาขาการผลิตของบริษัทแม่ในต่างประเทศ การตั้งราคาจึงกำหนดมาจากต่างประเทศทำให้เกิดการตั้งราคาโอนขึ้น (Transfer Pricing) คือ การแสดงมูลค่าการนำเข้าสูงกว่าความเป็นจริง และการแสดงมูลค่าการส่งออกสูงกว่าความเป็นจริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อหลีกเลี่ยงภาษี ดังนั้นการตั้งราคาจึงกำหนดมาจากต่างประเทศทั้งราคานำเข้าและราคาส่งออก ประกอบกับ

³ สมาคมเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. "อุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์." เอกสารประกอบการสัมมนาศึกษาทางเศรษฐกิจไทยปี 2539.

อุตสาหกรรมนี้เป็นเพียงอุตสาหกรรมที่ต้องนำเข้าวัตถุดิบจากบริษัทแม่มาประกอบ ทำให้รายได้สุทธิจากอุตสาหกรรมนี้ต่ำกว่าที่ควรจะเป็น และการผลิตส่วนใหญ่เป็นการลงทุนจากบริษัทแม่ในต่างประเทศที่เป็นผู้นำทางด้านนี้ ซึ่งประเทศเหล่านี้ต่างมุ่งเข้ามาเพื่อใช้ประโยชน์จากแรงงานที่มีค่าจ้างต่ำ และเพื่อใช้ประโยชน์จากสิทธิพิเศษต่างๆ ที่ภาครัฐบาลให้โดยมิได้มุ่งเน้นที่จะมีการถ่ายทอดเทคโนโลยีอย่างจริงจัง ซึ่งเป็นสิ่งที่ภาครัฐควรตระหนักไว้เพื่อให้อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีการพัฒนามากยิ่งขึ้น

นอกจากนี้แล้วอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีการผลิตหลายชั้นคอน รวมทั้งเป็นอุตสาหกรรมที่มีการแบ่งการผลิตได้หลายช่วงเพื่อให้ได้แหล่งผลิตที่มีต้นทุนต่ำสุด จึงทำให้มีการโยกย้าย หรือแบ่งช่วงการผลิตไปยังภูมิภาคต่างๆ ทั่วโลก หรือเรียกอุตสาหกรรมนี้ว่า Foot-Loose Industry คือ สามารถเปลี่ยนฐานการผลิตไปยังประเทศต่างๆ

จะเห็นได้ว่าอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์เป็นการผลิตที่มีความซ้ำซ้อน มีการใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่อยู่ในระดับสูง จึงมีผลต่อการเกิดมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมนี้ สัดส่วนของมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ เปรียบเทียบกับมูลค่าเพิ่มในภาคอุตสาหกรรมทั้งหมดมีค่าสูงมาก⁴ แต่เนื่องจากการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์มีการเชื่อมโยงด้านเงินทุนและพึ่งพาเทคโนโลยีต่างประเทศค่อนข้างมาก⁵ ดังนั้นมูลค่าเพิ่มที่เกิดขึ้นย่อมตกเป็นของชาวต่างประเทศ และส่วนที่เหลือนั้นเป็นของคนในประเทศเพียงเล็กน้อย ถ้าหากการลงทุนในอุตสาหกรรมนี้เป็นของคนไทย ย่อมจะเกิดประโยชน์แก่คนไทยแน่นอน ซึ่งการกระทำที่ทำได้ คือ การลดการพึ่งพาเงินทุนต่างประเทศ และเมื่อค่าจ้างแรงงานของไทยเพิ่มขึ้นถึงระดับหนึ่งจึงเป็นไปได้ที่บริษัทต่างประเทศเหล่านี้ อาจย้ายฐานการผลิตไปประเทศอื่นที่มีค่าจ้างแรงงานถูกกว่า นอกจากนี้แล้วในปัจจุบันผู้ผลิตในต่างประเทศได้มีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตให้สามารถผลิตได้ในปริมาณที่มากขึ้นโดยไม่ต้องเพิ่มแรงงานคน และเมื่อถึงตอนนั้นค่าจ้างแรงงานจะไม่ใช่อุปสรรคที่สำคัญต่อการลงทุนอีกต่อไป ดังนั้นคนไทยควรทำการลงทุนในอุตสาหกรรมนี้โดยพึ่งพาตนเองให้มากที่สุด เพราะเมื่อเวลานั้นมาถึงจะได้ไม่เกิดปัญหาตามมา

⁴ Thailand Development Research Institute Foundation (TDRI), Exports, Structural Change and Thailand's Rapid Growth (Bangkok, 1992), p. 8.

⁵ A. Bhanich Supapol, Transnational Corporations and Backward Linkages in Electronics Industries ESCAP/UNCTC, Monograph No.5, (New York: United Nations, 1995) (ST/ESCAP/1528) pp.229-283.

ตารางที่ 1.1 ช่องว่างการออมและการลงทุน (Savings - Investment Gap) ของประเทศไทย
ระหว่างปี 2514-2538

หน่วย : ล้านบาท

พ.ศ.	การลงทุนรวม	การออม เบื้องต้น	ผลิตภัณฑ์ประชาชาติ เบื้องต้น	ช่องว่าง การลงทุน-การออม	สัดส่วนช่องว่าง การลงทุน-การออม ต่อ GDP (%)
2514	37,116	33,619	153,417	3,517	2.29
2515	36,872	35,881	170,076	991	0.58
2516	59,958	58,877	222,110	1,081	0.48
2517	74,365	72,711	279,206	1,654	0.59
2518	81,134	68,818	303,319	12,316	4.06
2519	83,109	74,430	346,516	8,679	2.50
2520	108,480	86,389	403,529	22,091	5.47
2521	137,496	114,526	488,226	22,970	4.70
2522	152,050	110,305	558,861	41,745	7.47
2523	193,060	150,953	913,733	42,107	4.61
2524	225,638	170,722	967,716	54,916	5.67
2525	223,155	201,147	1,019,501	22,008	2.16
2526	276,069	210,051	1,076,432	66,018	6.13
2527	291,215	242,546	1,138,353	48,669	4.28
2528	298,404	257,872	1,191,255	40,532	3.40
2529	293,236	300,121	1,257,177	-6,885	-0.55
2530	362,347	355,482	1,376,847	6,865	0.50
2531	508,354	468,116	1,559,804	40,238	2.58
2532	651,175	586,941	1,856,992	64,234	3.46
2533	899,914	713,616	2,191,094	186,298	8.50
2534	1,063,351	854,950	2,519,618	208,401	8.27
2535	1,122,723	962,453	2,833,277	160,270	5.66
2536	1,265,005	1,086,306	3,161,374	178,699	5.65
2537 ^P	1,484,544	1,239,713	3,597,448	244,831	6.80
2538 [*]	1,277,632	1,059,215	4,169,392	218,417	5.23

หมายเหตุ : ^P = Preliminary

^{*} = Estimated

ที่มา : กองบัญชีประชาชาติ สำนักงานพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

ตารางที่ 1.2 มูลค่าการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1-7

หน่วย : ล้านบาท

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ	มูลค่าการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศ (เฉลี่ยต่อปี)
แผนพัฒนาฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509)	406.70
แผนพัฒนาฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514)	978.20
แผนพัฒนาฉบับที่ 3 (พ.ศ.2515-2519)	2,045.40
แผนพัฒนาฉบับที่ 4 (พ.ศ.2520-2524)	2,960.40
แผนพัฒนาฉบับที่ 5 (พ.ศ.2525-2529)	6,710.00
แผนพัฒนาฉบับที่ 6 (พ.ศ.2530-2534)	
พ.ศ.2530	4,711.00
พ.ศ.2531	27,963.50
พ.ศ.2532	45,697.50
พ.ศ.2533	64,695.00
พ.ศ.2534	51,389.10
แผนพัฒนาฉบับที่ 7 (พ.ศ.2535-2539)	
พ.ศ.2535	53,764.30
พ.ศ.2536	41,783.10
พ.ศ.2537	14,954.00
พ.ศ.2538	22,442.00

ที่มา : ธนาคารแห่งประเทศไทย

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาถึงสภาพของการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
2. เพื่อศึกษาผลกระทบของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อการลงทุนในหมวดสินค้าอิเล็กทรอนิกส์สำเร็จรูป
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อการลงทุนในหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์

1.3. ขอบเขตการศึกษา

ทำการศึกษา 2515-2538 โดยศึกษาเฉพาะเงินลงทุนจากการลงทุนโดยตรงสุทธิจากต่างประเทศ ที่มีผลกระทบต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ศึกษาเฉพาะกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนจากคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน (BOI)

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง อุตสาหกรรมการผลิตผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือผลิตภัณฑ์ที่ใช้ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ เช่น วิทยุ โทรทัศน์ อุปกรณ์โทรคมนาคม เป็นต้น

อุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย ได้แบ่งออกเป็น 3 ประเภท
ตามที่สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุนกำหนดไว้ดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้อิเล็กทรอนิกส์ (Consumer Electronic Products) ประกอบด้วยกลุ่มผลิตภัณฑ์ 2 กลุ่มคือ
 - 1.1 ผลิตภัณฑ์เครื่องเสียงและโทรทัศน์ (Audio and Video Equipment) เช่น วิทยุ โทรทัศน์ เครื่องเล่นวีดีโอ เป็นต้น
 - 1.2 ผลิตภัณฑ์อื่นๆ (Other Consumer Electronic Products) หมายถึง ผลิตภัณฑ์เครื่องใช้ที่มีส่วนประกอบหรือการทำงานทางอิเล็กทรอนิกส์
2. ผลิตภัณฑ์อิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม (Industrial Electronic Products) ประกอบด้วย
 - 2.1 อุปกรณ์สำนักงานอัตโนมัติ (Office Automation Equipment) เช่น Computer เครื่องพิมพ์ดีดอิเล็กทรอนิกส์ เป็นต้น
 - 2.2 อุปกรณ์โทรคมนาคม (Telecommunication Equipment) เช่น เครื่องรับ-ส่ง

วิทยุ โทรศัพท์ อุปกรณ์ไมโครเวฟ เป็นต้น

2.3 อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์อุตสาหกรรม (Industrial Electronic Equipment)

เช่น เครื่องแปลงไฟฟ้า เครื่องวัดต่างๆ เป็นต้น

3. ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Components) แบ่งออกเป็น

3.1 ชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์และโทรคมนาคม (Electronic and Telecommunication Components)

3.2 ชิ้นส่วนอื่นที่เกี่ยวข้อง (Other Related Components) เช่น สเต็ปเปอร์มอเตอร์ หม้อแปลงไฟฟ้า แหล่งจ่ายไฟ เป็นต้น

3.3 ชิ้นส่วนและวัสดุ (Parts and Material)

3.4 ชิ้นส่วนสายไฟและเคเบิล (Wires and Cables)

1.4 วิธีการศึกษา

เป็นการศึกษาโดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) โดยอาศัยสมการกำลังสองน้อยที่สุด (OLS) เป็นตัวทดสอบแบบจำลอง ซึ่งแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษานี้มี 2 แบบจำลอง คือ แบบจำลองการลงทุนในหมวดสินค้าอิเล็กทรอนิกส์สำเร็จรูป และแบบจำลองการลงทุนในหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์ จากแบบจำลองทั้งสองนี้ทำให้ทราบถึงผลกระทบของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศ ต่อการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษานี้เป็นข้อมูลทุติยภูมิ ได้ทำการเก็บรวบรวมจากหน่วยงานราชการและเอกชน รวมทั้งเอกสาร ตลอดจนบทความต่างๆที่เกี่ยวข้อง

1.5 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ทำให้ทราบถึงสภาพของการลงทุนในอุตสาหกรรมอิเล็กทรอนิกส์
2. ทำให้ทราบถึงผลกระทบของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อการลงทุนในหมวดสินค้าอิเล็กทรอนิกส์สำเร็จรูป
3. ทำให้ทราบถึงผลกระทบของเงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศต่อการลงทุนในหมวดชิ้นส่วนอิเล็กทรอนิกส์